

Cikáda *Scaphoideus titanus* na viniči

Na viniči žije niekoľko druhov hmyzu. K nim patria aj cikádky, spomedzi ktorých je najvýznamnejšia cikáda *Scaphoideus titanus*.

Táto cikáda bola do Európy neúmyselne zavlečená zo Severnej Ameriky s rastlinným materiálom. Prvé výskyty boli spozorované v južnom Francúzsku (1958), neskôr v Taliansku (1964), Švajčiarsku (1968), Slovinsku (1987), Španielsku (1997), Portugalsku (2001), Srbsku (2004), Rakúsku a Chorvátsku (2005), Maďarsku a Bosne a Hercegovine (2007), Rumunsku (2011), Čiernej Hore (2012), na Slovensku (2014) a v Česku (2016).

V oblasti pôvodu na východnom pobreží USA a Kanady je *Scaphoideus titanus* polyfágny druhom, ale v Európe sa živí výhradne monofágne na viniči (*Vitis* spp.), hlavne na viniči hroznorodom, ale aj na amerických druhoch viniča, pričom bol nájdený aj na paviniči päťlistom.

Dospeliec cikády je dlhý 5–6,5 mm, článkovitého tvaru. Sú pestrejšie sfarbené ako larvy, hrdzavohnedé, na hlave, hrudi a krídlach so svetlo okrovými charakteristickými škvrkami. Škvrny sú na chrbte pretiahnuté do tvaru slzičiek. Samce majú na hlave 3 priečne hnedé pružky, samice iba jeden, ale širší pruh. V hornej polovici prednej časti krídel a v ich koncovej časti prechádza sfarbenie do tmavohnedej až čiernohnedej.

Vajíčka sú ladvinkovité, mierne sploštené, priesvitné, asi 1 mm veľké. Najprv sú biele, ku konci vývoja žlté a vo vnútri sú viditeľné červené oči lariev.

Larvy sú bezkrídle, priesvitné, svetlo krémové až žltobiele s dvomi tmavohnedými škvrkami na posledných článkoch zadočka. Sú asi 5 mm dlhé.

Scaphoideus titanus má iba 1 generáciu za rok. Prezimuje v štádiu vajíčka. Kladenie vajíčok prebieha v auguste až septembri najčastejšie do trhlín kôry 2-ročného a staršieho dreva jednotlivo alebo v skupinkách po 10–12 kusoch. Vyliahnuté larvy cicajú na spodnej strane listov v dolnej časti krov. Počas vývoja prechádzajú 5 instarmi. Larvy sa liahnu v prvej polovici júna, začiatok výskytu dospelcov spadá na polovicu júla, výnimočne skôr. Dospelce žijú približne 1 mesiac, maximálna aktivita prebieha od neskorých popoludňajších hodín do rána, optimálna teplota je 22°C a viac. Dospelce sa vyskytujú mimo napadnutej vinice maximálne do 25–30 m od nej, pasívne sa šíria vetrom a infikovaným rastlinným materiálom.

Cikáda *Scaphoideus titanus* nespôsobuje viniču v podstate žiadne škody, ale je jediným známym prenášačom karanténnej choroby Grapevine flavescence dorée phytoplasma – fytoplazmy žltnutia viniča. Fytoplazmu prenášajú tak larvy, ako aj dospelce. Po nainfikovaní sa stávajú infekčnými na celý život, ale nie je žiadny dôkaz prenosu z imága na vajíčko.

Z preventívnych opatrení má význam podpora predátorov a parazitoidov cikády a likvidácia rezervoárov v okolí produkčných viníc v podobe neobhospodarovaných vinohradov.

Monitoring cikád možno vykonávať najjednoduchšie žltými lepovými doskami rozmiestnenými uprostred vinice a zavesenými na vodiacom drôte v období od júna do septembra s kontrolou každé 2-3 týždne. Podľa sledovania ÚKSÚP je výskyt tejto cikády v podstate vo všetkých v vinohradníckych oblastiach, pričom početnosť dosahuje veľmi vysoké hodnoty. Z uvedeného dôvodu nemá veľký význam vykonávať ochranu podľa početnosti odchytených dospelcov.

V Slovenskej republike sú na chemickú ochranu povolené 2 prípravky s rovnakou účinnou látkou indoxacarb, a to Explicit Plus a Steward. Ošetrovanie má význam proti larvám približne koncom júna alebo proti dospelcom v poslednej dekáde júla až v prvej polovici augusta. Nakoľko sa danými prípravkami môže ošetrovať maximálne raz za rok, je potrebné sa podľa konkrétnej situácie a sledovania aj v predošlom roku rozhodnúť na jeden vyššie uvedený

termín ošetrenia. Oba uvedené prípravky sú povolené proti cikádkam (nie proti obal'ovačom)
aj v integrovanej produkcii.

Ing. Stanislav Barok
ÚKSÚP – OOR
3.8.2020